

KLIC TRIGLAVA

V DANAŠNJI ŠTEVILKI:

**SLOVENSKI
KRIŽ**

364

SEPTEMBER 1969

Pisma uredniku

MILOVAN DJILAS

Uredniku Klica Triglava.

Še vedno sem mnenja, da moramo točno in ostro razlikovati 1) krivdo, po vseh človeških pojmih, do katerih je človeštvo prišlo v sto tisoč letih svojega razvoja, in 2) umestnost ali praktično korist za narod od strani gotovih oseb, kakor npr. Djilas, ne glede na njihovo krivdo v preteklosti.

Krivda: Človeštvo je v svojem razvoju prišlo do pojma "krivde", ki ni nek formalni, suhoparni, juridični pojem, temveč je združeno nujno s svojstvom človeka kot bitja s srčno in umsko globino in je prišlo človeštvo do tega pojma po več sto tisoč letih svojega razvoja iz nizkega, če hočete, živalskega razvoja. Če pojem "krivde" zanimamo, ubijemo v nas samih in v človeštvu vse to, kar je tipično človeškega in kar nas loči od živalskega sveta.

Po teh obče človeških nazorih srčne in umske kulture, je Djilas kriv rododomora nad narodi Jugoslavije, to se pravi, hladnega iztrebljenja cele plasti naroda in to že izven vsake borbe, v času, ko je bila oblast že trdno v rokah partije in borbe več ni bilo. Ker je bil Djilas med vrhovi najvišje desetorice tedanjih jugoslovanskih oblast-

nikov, ter je za to početje vedel in kljub temu naprej vršil vodilne funkcije režima, je nedvomno kriv, in sicer ne glede na to, ali je on osebno dal povelje za množične umore ali ne.

Res je, da so v nekem oziru sploh vsi "krivi", ki tak režim podpirajo. Toda pri vodilni ekipi, v kateri je bil Djilas "mož številka 2", je ta krivda popolnoma jasna in nedvomna, pozneje pa se počasi izgublja (kakor obzorje v megli) pri vedno nižjih stopnjah funkcionarjev in preide pri navadnih podpornikih režima v neko zgolj "teoretično" krivdo, tako da je pri teh ljudeh o "krivdi", resnični krivdi, nemogoče govoriti, in krivda preneha.

Nedvomno pa je krivda pri maloštevilnih ljudeh vodilne ekipe, ki faktično odločajo in ravnaajo, nedvomna, popolnoma jasna, ker so s svojim pripadništvom vodilni ekipi zakrivili in omogočili zločine rodomora (izven borbe), ki, mislim, da se v jugoslovanskem primeru giblje med 50.000 in 100.000 ljudi.

Današnja praktična korist za narod: Če je v vprašanju nedvomna korist narodu od strani osebe, ki je v preteklosti kriva zločinov, potem se pač zavestno in načrtno o krivdi ne govori, se izogne temu predmetu, če hočete, se preide preko tega in se s tako osebo (npr. z Djilasom ali tudi Titom) napravi stik ali tudi skupno delo za bodočnost. /Dalje: stran 4./

DR. CIRIL ŽEBOT SLOVENIJA VČERAJ, DANES IN JUTRI 2. KNJIGA

NOVO!

V Celovcu je izšla nova knjiga, v kateri prof. Žebot razglablja o pomenu sprememb v Sloveniji po izidu svoje prve knjige SLOVENIJA. VČERAJ, DANES IN JUTRI ter analizira slovenski razvoj z vidika njegovega približevanja dvojnemu cilju: državni enakopravnosti slovenske republike in enakopravni svobodi v slovenski družbi.

Knjiga obsega 12 poglavij, ki so obširno dokumentirana s pričevanji h glavnim ugotovitvam.

Zgodovinski okvir velikih slovenskih obletic, v katerem avtor razpravlja o slovenski sedanjosti in prihodnosti, daje drugi knjigi poseben značaj življenjske konkretnosti

Nova knjiga je naprodaj v knjigarnah na Koroškem (cena 50 šilingov) in Primorskem (cena 1250 lir). Pismena naročila za vse države sprejema MOHORJEVA KNJIGARNA, Viktringer Ring 26, Klagenfurt-Celovec, Austria.

POHITITE Z NAROČILOM, kajti prva knjiga leta 1967 (ki je bila v Jugoslaviji uradno prepovedana) je bila v nekaj mesecih razprodana!

LONDON, 13. SEPTEMBRA 1969.

LETO XXII. ŠTEV. 364.

SLOVENSKA JEZA

SAMA PO SEBI zadeva s posojilom Mednarodne banke, pri katerem je bila Slovenija izigrana, ni nič novega. Že v predvojni kraljevini Jugoslaviji in v povojni socialistični republiki se stalno ponavljajo očitki, da je Slovenija prikrajšana, da jo Beograd izigrava, da denar teče po Savi navzdol in da se od slovenskih žuljev rede lenobe na jugu. Pravtako so pogosti očitki na rovaš Slovencev, da se obnašajo, kot da bi bili nekaj boljšega in da se bogate, medtem ko zavedni Jugoslovani na jugu hodijo bosí. Lačna vrana síti ne verjame in dokler bodo gospodarske razlike na svetu, bo med ljudmi vladala zavist. Posplošeni očitki na obeh straneh so že zdavnaj postali dolgočasni, čeprav je po svoje res, da ni grmenja brez dežja in da zabavljanje kaže na ukoreninjeno nezadovoljstvo. Jugoslavija nikakor ni idealna skupnost narodov; toda na svetu ni nič idealnega. Trenja med razvitejšo Slovenijo in manj razvitimi predeli države so torej že stara. Posebnost sedanjega izbruha, o katerem obširno poročamo v današnji številki, je v tem, da so očitki zelo konkretni in da so bili izraženi ostro, odkrito in naravnost. Kaj takega že zlepa nismo slišali.

V bistvu je konkretne očitke mogoče uvrstiti pod nekaj točk:

Prvič so bili Slovenci ogorčeni, ker so pričakovali posojilo, pa ga niso dobili. Kot je razvidno iz pregleda dogodkov, jim je Beograd vzpodbujal pričakovanja, ker je spočetka govoril o vseh odsekih ceste skozi Slovenijo kot o eni cesti, kasneje pa so jo razdrobili na tri. Na prigovarjanje strokovnjakov Mednarodne banke so najprej po daljšali projekt od Postojne do Razdrtega, nato pa so podaljšek vzeli kot nov odsek in ga nazadnje prezrli. Nihče še ni pojasnil, zakaj se za nasvet mednarodnih strokovnjakov sploh niso zmenili. Nihče ni poskusil pomisliti, kaj si bodo mislili mednarodni strokovnjaki o Jugoslaviji. Navsezadnje imajo ti strokovnjaki opravka z nezanesljivimi in nepreračunljivimi ljudmi po mnogih državah tega sveta. Jugoslavija je le ena med njimi.

Drugič je bilo ogorčenje naperjeno proti kršenju načel reforme. Teh načel imajo vsi vodilni v Jugoslaviji polna usta. Leta in leta ne pridigajo nič drugega kot ne-

izogibno potrebo spoštovanja načel reforme v okornih frazah in zapletenih stavkih. Ko pa je prišlo do tega, da bi načela preizkusili v praksi, so klavrno propadli. Namesto da bi razdelili posojilo po gospodarskih vidikih, so se zatekli spet k republiškim ključem, tako da vsak nekaj dobi. Včasih je vsaka republika hotela imeti svojo železarno. Zdaj hoče vsaka republika imeti svojo avtomobilsko cesto. Za železarne se je že pokazalo, da pomenijo grdo izgubo in veliko breme za ostalo gospodarstvo. Za koščke avtomobilskih cest, ki bodo vodile od enega razritega kolovoza do drugega, se še ni pokazalo, ker še nihče v Jugoslaviji take ceste nima. Ko bo treba odplačevati posojila, pa bo jok in stok in se bodo slišale zahteve, naj federacija plača prehuda bremena, ki jih manj razvite republike ne zmorejo. Zvezna vlada se v svoji končni izjavi te točke sploh ni dotaknila in nihče ni odgovoril na ostra vprašanja o reformi. Ribičič je v lastni izjavi privlekel na dan načelo enakosti med republikami. Ko so mu tega v imenu reforme spodbili, se nihče več ni skliceval nanj, a neljubo vprašanje so enostavno potisnili v kot. Po tolikem gobeždanju o reformi - na najvišji ravni - je slovensko ogorčenje razumljivo in upravičeno.

Tretjič je Slovence razjezil postopek zvezne vlade, ki je razpravljala o posojilu na hitro in potuhnjeno. Nobe-no opravičilo ni, da so šele 11. julija dobili pismo od Mednarodne banke, naj do konca meseca izberejo projekte cest za posojilo. Vlada ni šele takrat zvedela, da bo posojilo omejeno. Vsaka pametna stranka si pri pogajanjih pripravi premišljen vrstni red: prosili bomo za toliko, a če nam ponudijo manj, bomo gradili le to in to. Jugoslovanska zvezna vlada se ni obnašala kot pametna in presodna stranka. V najboljšem primeru je ukrepala na hitro kot jata preplašenih kokoši, kar nobeni vladi ne bi bilo v čast. V slabšem primeru je nalašč ukrepala na hitro, da bi preslepila Slovence; tudi sleparjenje ne more biti nobeni vladi v čast. Uradne izjave ne dajejo prave osnove za tako ali drugačno sodbo. Mogoče je le ugibati. Na vsak način je smešno, če ne čudno ali tragično, da vlada postopa v panični naglici, čeprav bi vprašanje bilo mogoče predvideti in čeprav taista vlada sprejema programe delovanja za mesece v naprej. Popolnoma nepojasnjeno je tudi ostalo, kako je bilo mogoče, da nista niti slovenska niti hrvaška vlada bili

obveščeni, da bodo razpravljali o cestah. Če je pošta tako nezanesljiva, da se izgubi uradno pismo iz Beograda v Ljubljano, bi si morda lahko omislili uradnega kurirja, ki bi mimogrede oddal pismo tudi v Zagrebu. Nikakršnega odgovora tudi ni na obtožbo, da so sprejeli sklep brez slovenskih ministrov.

Četrtrič je ogorčil Slovence način, kako jih je zvezna vlada o sklepu obvestila. V poročilu o seji vlade slovenske ceste enostavno niso bile niti omenjene. Nič čudnega ni, da je vlada s tem vzbudila vtis, da skuša Slovence preslepiti in jim prikriti dejstvo, da so šle njihove ceste rakom žvižgat. Tega je kriva po eni strani naglica in kokošja zmedenost ministrov, ki se jim je mudilo na počitnice, po drugi strani pa celoten način, kako vlada o svojih sejah obvešča javnost. Ribičič je veliko govoril, da se bo držal načela "popolne javnosti" delovanja. Ta fraza je sama po sebi nesmiselna, ker nobena vlada ne more delovati popolnoma javno, če naj res kaj odloča. Pogajanja in popuščanja na sejah niso mogoča, če so seje javne. In če se ministri ne morejo odkrito pomeniti na sejah, se bodo kje drugje na skrivnem, za kar javnost še vedela ne bo. V Jugoslaviji se prav to dogaja, ker se zmeraj sprejemajo važne odločitve v nedostopnih partijskih vrhovih. Nič ni torej čudnega, če je načelo javnosti propadlo. Čudno in zelo slabo pa je, da vlada ni iznašla boljšega načina, da bi obveščala javnost o svojih sklepih. Poročilo, v katerem je treba med vrsticami, je najslabši način obveščanja, ki kaže ali na sleparjenje ali pa na popolno nesposobnost vlade.

Če k vsemu temu še dodamo slovenski občutek, da po drugih republikah zavidajo Sloveniji boljše razmere in višji življenjski standard, se res nihče ne more čuditi, da je tokrat slovenska potrpežljivost prekípela. Odkrito rečeno je na vzhodu države precej ljudi, ki mislijo, da Slovenci bolje živijo na njihov račun in si zato lahko privoščijo avtomobile. Zakaj naj bi se v udobju vozili po avtomobilskih cestah, če mi še bosí hodimo? In zakaj naj bi Slovenci gradili ceste, ki jih bodo vezale proti Italiji in Avstriji? Vzhodna zavist vidi v teh cestah vezi, ki bi Slovenijo odtrgale od Jugoslavije.

Zalostno pa je, kakšen odmev je slovensko ogorčenje povzročilo. Partijski izvršni biro ni kritiziral vlade za grdo polomijo, ampak je ostro in izrecno obsodil slovensko ogorčenje. Kardelj, ki sedi v izvršnem biroju kot zastopnik slovenskih komunistov, je bil sam najbolj oster v kritiki Slovencev. To naj si slovenski komunisti zapomnijo. Zapomnijo naj si tudi, da so imeli prav, ko so dali duška upravičeni ogorčenosti, a da jih je najvišje partijsko telo zaradi te odkritosrčnosti oklofutalo. Kakšne bodo posledice, bomo videli; slovenski komunisti pa naj premislijo, ali so le lutke ali pa razumni ljudje. Kot bi rekli v komunistični latovščini, se bo pokazalo, ali so le objekti ali pa res subjekti družbenih gibanj.

UREDNIŠTVO

PISMA UREDNIKU (zaključek z 2.strani)

Popolnoma napačno in nedopustno pa je, da zaradi trenutnih položajev, koristi in umestnosti gremo tako daleč, da začnemo jasno in nedvomno krivdo zanikati in se celo izgubljeni v nekih izrazih obsodbe vseh onih, ki bi še mislili ali si sploh drznili misliti, da je Djilas kaj kriv.

Če kdo občuduje današnjega Djilasa, če misli, da je Djilas sposoben napraviti nekaj za narod, če misli, da je treba stopiti z njim v stik in skupno z njim delati - prav. Tudi jaz sem istega mnenja.

Toda potem naj se ne govori, sploh ne govori o krivdi preteklosti, naj se preide preko tega in naj se dela skupno z Djilasom za bodočnost.

Če pa hoče kdo govoriti o krivdi za pretekli rododomor (nihče ga ne sili, da sploh govori o tem!), potem mora samo ugotoviti eno samo dejstvo, 100% dejstvo: da je Djilas kriv.

Če pa hočemo nedvomno krivdo javno pred svetom zanikati in celo napasti one, ki bi dvomili o tem, kot zaostale in ozkosrčne, potem smo ali idioti, ali se delamo idiote ali pa - v najboljšem primeru - vršimo neko nečedno komedijo z zmedo pojmov in gledanja, zaradi ne vem kakšnih koristi s trenutnega, ozkosrčnega stališča.

T. R.

Z vseh vetrov

V avgustu se je mudil v Londonu srbski pravoslavni patriarh g. German kot gost canterburyjskega nadškofa.

SLOVENSKA DRŽAVA, list ki izhaja mesečno v Kanadi, je proslavila dvajsetletnico svojega izhajanja.

V Londonu je v 80. letu starosti umrl general Bora Mirković, izvršitelj državnega udara 27. marca 1941. Jugoslovanske oblasti so ga vabile, naj se vrne v domovino z vsemi častmi, a je odklonil in živel od £6 tedenske podpore Dobrodelnega združenja svobodnih državljanov Jugoslavije.

Kardinal Šeper, ki že nekaj časa stalno živi v Vatikanu kot proprefekt kongregacije za verski nauk, je odstopil kot zagrebški nadškof. Začasni administrator bo škof Kuharić.

Splitska škofija pa je postala nadškofija in dalmatinska metropolija, za kar se je - ob podpori Vatikana - potegoval tudi Zadar. Splitski škof dr. Franić je postal nadškof in metropolit. Po nekih vesteh naj bi se on potegoval za mesto zagrebškega nadškofa, a da so se temu upirale jugoslovanske oblasti, in to da je bil glavni vzrok, da toliko časa ni prišlo do rešitve vprašanja dr. Šeperjevega naslednika. Če je zdaj to vprašanje v prvi stopnji rešeno, v kolikor so vesti seveda točne, je pa po drugi strani splitska nadškofija-metropolija morala plačati težko ceno: Vatikan je potem, ko je izgubil bitko glede metropolije, podredil nadškofijo Zadar svoji posebni jurisdikciji - in ne jurisdikciji splitskega metropolita.

(ps)

SLOVENSKA CESTA

DRAMATIČNI RAZPLET dogodkov v zvezi s slovensko cestno magistralo od 16. julija do 14. avgusta je nepovratno odprl novo poglavje v odnosih med Ljubljano in Beogradom. Zahrbna odločitev zveznega izvršnega sveta proti edini slovenski cesti, o kateri je v vsej povojni dobi "federacija" sploh razpravljala, "ne bo pozabljena, četudi bi v federaciji prevzeli na svoje rame celotno rekonstrukcijo slovenskega cestnega križa" - je dejal predsednik ljubljanske mestne skupščine ing. Miha Košak. Podobno ali še jasneje so reagirali funkcionarji širom Slovenije. Kako se je razpletalo?

Dne 18. julija je TANJUG objavil kratko časopisno vest, da se je zvezni izvršni svet v dneh 16. in 17. julija sestal na poslednjo sejo pred poletnimi počitnicami. Na tej seji so kot 32. točko dnevnega reda spremenili seznam izbranih cestnih načrtov za četrto posojilo Svetovne banke za modernizacijo cestnega omrežja v Jugoslaviji. Iz seznama so izločili slovensko cesto (odseka Hoče-Levec in Postojna Razdrto), ki bi kot evropska vrata v Jugoslavijo po predhodnem dogovoru morala biti na prvem mestu.

Po dobrem tednu zaprepaščenosti in zastojnega čakanja na popravek morebitne Tanjugove pomote so se po Sloveniji razvile več dni trajajoče protestne manifestacije uradnih organov - skupščin, odborov in drugih predstavnikov oblasti. Vsi so podprli izčrpno dokumentirano protestno izjavo Izvršnega sveta slovenske republike. Iz teh uradnih manifestacij je odmevala ogorčena enotnost in odločenost slovenskega javnega mnenja.

Pod vtisom te slovenske demonstracije je predsednik zveznega izvršnega sveta dne 1. avgusta moral javno priznati, da ima slovenska cesta nesporno gospodarsko prednost. Nato je bila sklicana nova izredna seja zveznega izvršnega sveta za 13. avgust, ki naj bi - tako je izgledalo - popravila samovoljni sklep z dne 17. julija.

Sredi pričakovanja napovedane vladne seje v Beogradu je kakor strela z jasne neba udarila vest, da se je 8. avgusta na Brionih pod predsedstvom Tita zbral na razširjeno sejo izvršni biro jugo-partije, ki je vsestransko utemeljeni in popolnoma enodušni slovenski protest proti povsem neutemeljeni odločitvi beograjske vlade javno obsodil kot "nedemokratičen" in "nesprejemljiv". Samovoljni vzrok tega protesta pa ni bil obsojen...

Tako so Sloveniji z najvišjo politično intervencijo zavezali usta pred napovedano izredno sejo zveznega izvršnega sveta. Vkljub temu so uvodnik v DELU dne 12. avgusta in več izjav slovenskih partijskih forumov tudi v prisilnem ozračju po brionski obsodbi našli vsaj skromne besede in ovinkarske formulacije v obrambo obsojenih slovenskih zahtev in protestov.

Brionska obsodba Slovenije je povzročila, da izredna seja zv. izvršnega sveta ni 13. avgusta spremenila svo-

jega sklepa z dne 17. julija, čeprav je ta bil edini razlog za njeno sklicanje sredi počitnic. Vkljub temu je Stane Kavčič po svojih beograjskih razgovorih 13. avgusta izjavil, da bo slovenska cesta dograjena v predvidenem roku. Bivši predsednik slovenskega izvršnega sveta in sedanji zv. finančni minister Janko Smole pa je še dodal, da glede vrstnega reda cestnih načrtov za četrto posojilo ni bilo še nič dokončno odločeno, temveč "se za četrto posojilo šele začenejo dokaj dolgi strokovni pogovori". Vsekakor ni izključiti možnosti, da bi Mednarodna banka iz jasnih gospodarskih razlogov popravila protislovensko politično odločitev Beograda.

Toda spor med Slovenijo in "federacijo", ki ga je zahrbna odločitev "federacije" 17. julija zaostrija v odprto nasprotstvo, daleč presega vprašanje slovenske avtomobilske ceste in se razteza na celotno področje političnih, gospodarskih in finančnih odnosov med Ljubljano in Beogradom. Med 15. julijem in 14. avgustom je Slovenija dokončno spoznala, da je treba v Jugoslaviji popolnoma preurediti politične pristojnosti in finančne dajatve. Ako naj oživi svoj dvajset let zapostavljeni in zadrževani narodni razvoj, bo morala Slovenija sedaj dosledno in pospešeno uveljaviti svojo suvereno pristojnost nad slovenskimi cilji in sredstvi.

VAŽNO JE, da v tem trenutku opozorimo, da reakcija slovenskih ljudi ni bila divjaška, paranoično razbijska in razkrojevalna. Državljeni socialistične republike Slovenije so reagirali odprto in dovetno, stvariteljsko in odgovorno. Posluševali so se vseh demokratičnih poti in samoupravnih kanalov, skozi katere je mogoče speljati svojo akcijo in dokazati svojo odločnost in zavzetost. To je hkratna zrelost in volja do razčiščevanja odnosov pri nas... V trenutku, ko pa prihajajo pod vprašaj življenjski interesi slovenskega naroda, ko lahko ugotavljamo, da smo imeli, imamo in bomo imeli Slovenci vselej posluš za tegobé nerazvitih področij, kar smo v teh petindvajsetih letih nenehno dokazovali, da smo na druge jugoslovanske narode z resnično ljubeznijo navezani, vsaj toliko kot narodi na jugu na nas; v trenutku ko ugotavljamo, da pa na drugi strani ta zveza, ki smo ji toliko žrtvovali in zanjo toliko prispevali, nima posluha za naše najosnovnejše potrebe, moramo funkcioniranje tako urejene federacije postaviti pod vprašaj. Vpraševati je treba v vseh razsežnostih... Krog našega vpraševanja in akcije naj se sklene šele tedaj, ko v nas ne bo več dvoma, ne nezaupljivosti ne sumničenja, ne egoizma... To pa je tudi pogoj za zdravo in pristno življenje slovenske republike in jugoslovanske federacije, ki bi se lahko brez velike škode za trdnost in enotnost kdaj pozneje imenovala tudi konfederacija z vsemi obeležji takšne skupnosti.

In čas, ki prihaja, bo od vseh nas terjal veliko zrelosti, poguma, svobodnega duha in sproščenosti. Dejavno in stvarjalno moramo biti udeleženi vsi. To je neizprosna nujnost. In odgovornost. (Drago Jančar, glavni urednik mariborske študentske KATEDRE, 9. avgusta 1969.)

KRIŽEV POT DO PODATKOV

"V tej številki smo hoteli čisto enostavno natisniti podatke o tem, koliko SR Slovenija prispeva od prispevkov, davkov, taks, obresti, itd., itd. v zvezni proračun in v zvezne sklade v letu 1968.

Začeli smo po čisto normalni poti. Najprej: Zavod za statistiko Maribor. Strnjenih podatkov niso imeli, zato pa so skupno z nami pregledali in skušali razbrati željene podatke iz Statističnega biltena, ki ga izdaja centrala Službe družbenega knjigovodstva v Ljubljani. Vse, kar je iz omenjenega biltena bilo mogoče razbrati, je bilo med drugim tole:

V letu 1968 je Slovenija od bruto vplačil 4.077.783 od osebnih dohodkov (prispevki iz osebnih dohodkov) odvedla v zvezni proračun 1.847.062 dinarjev, v republiškega 484.751, v občinske proračune je šlo 607.062, prenesi v sklade pa so znašali 1.138.427.

Od davkov je od skupno 1.644.373 romalo v zvezni proračun 972.358 din, v republiškega 212.250, v občinske 216.489, v sklade pa 243.274.

Od carin je od skupno 907.613 zvezni proračun pobral 479.184, ostalo je bilo preneseno v sklade.

Tukaj pa se je naša vednost tudi dokončno ustavila. Nikjer ni bilo mogoče ugotoviti, kako je s sredstvi, ki se stekajo v sklade na vsch nivojih. Koliko gre torej iz tiste zadnje številke v sklade federacije. Napotili smo se v Službo družbenega knjigovodstva, kjer so nam sicer prijazno skušali pomagati, pa pri najboljši volji tudi s pomočjo zveznega statističnega biltena ni bilo mogoče priti stvari vsaj približno do dna. Potrebne bi bile verjetno dolge študije, pa še tedaj bi bilo težko točno povedati številke.

Dalje. Vprašali smo oddelek za proračun pri občinski skupščini. Ne, tukaj nimamo, vprašajte tam. Tovarišica je na dopustu. Tovariša ni. Se nihče ne javi. Prav, pa vprašajmo tam, kjer zagotovo morajo vedeti, kaj se dogaja s slovenskim denarjem. Republiški sekretariat za finance. Ne, tukaj ne morete dobiti, pokličite tovarišico tointo. Ne, tudi tukaj ne, pokličite tovariša tegaintega. Ne, teh podatkov nimamo, vprašajte, vprašajte sem, vprašajte tja. Grozljiva resnica se razkriva. Saj v tej deželi vendar nihče ne ve, kaj se dogaja z našim denarjem. Ali pač. Poslednja možnost. Glavna centrala Službe družbenega knjigovodstva. Zopet ista telefoniada, na koncu nasvet: Pokličite tovariša X, predstojnika oddelka za statistiko SDK. Tovariš X, tukaj uredništvo študentskega lista Katedra iz Maribora. Zanima nas, koliko je SRS od bruto vplačil odvedla neposredno ali posredno: 1. v zvezni proračun, 2. v zvezne sklade. Odgovor je bil strpen in pojasnjujoč. Zadnji udarec. Teh podatkov seveda ne morete dobiti po telefonu. Jaz se natančno dr-

zim službenih navodil. Služba je služba. Vi ste študent, kajne. Ko boste prišli v službo, boste že videli, kako gre do te stvari. Še enkrat torej, teh podatkov po telefonu nikakor ne morete dobiti. Svetoval vam bom, kako lahko do njih pridete. Pošljite pismo z obrazložitvijo, kaj in zakaj želite; to pismo bo dobil glavni direktor, ki ga bo prebral in odločil. Pismo bo odstopil meni, in če bo treba, bom te podatke dal. Po telefonu pa nikakor. To je službena tajna. Podatke lahko damo morda predsedniku skupščine ali predsedniku izvršnega sveta, te poznamo že po glasu. Če kaj nujno potrebujejo. Tako. Res vam predlagam takšno pot. Ne, nima smisla klicati glavnega direktorja, ker je zaman.

Tako torej. Podatki o tem, koliko SR Slovenija prispeva v zvezni proračun in sklade, so službena tajna. Nihče tega ne more in ne sme zvedeti. Slovenski človek ne sme vedeti, kaj in kako se razpolago z njegovim denarjem. Tega res nismo v svoji nezreli naivnosti pričakovali. Revčki smo imeli še vedno polna srca in usta načel o demokraciji, samoupravljanju, javnosti dela. Kaže, da jih bomo morali znova premisliti."

KAJ PA INVESTICIJE?

"Slovenija ima le 8,4 odst. prebivalcev SFRJ, delež njenega družbenega proizvoda pa znaša kar 15,6 odst. V obdobju 1957-1968 je Slovenija dobila od skupno 22.156.988 le 1.353.691 sredstev iz družbeno investicijskih skladov. Že ti podatki nam povedo, kako je bila naša republika ves čas zapostavljena... Za boljše razumevanje pa pogledjmo spodnjo izredno zgovorno, nenavadno statistiko: RAZDELITEV SREDSTEV DRUŽBENO INVESTICIJSKIH SKLADOV V OBDOBJU 1957-1969, v tisočih din:

Republika	Znesek	Udeležba (%)	Prebivalstvo (%)	Del. rep. v družb. proizv.
BiH	3.116.122	14,1	18,8	12,4
Makedonija	2.797.221	12,6	7,8	5,1
Srbija	9.055.616	40,9	40,6	38,5
Hrvatska	4.015.845	18,1	21,7	26,7
Črna gora	1.750.033	7,9	2,7	1,7
Slovenija	1.353.691	6,1	8,4	15,6
(Nerazpor.)	68.470	0,3		
SKUPAJ	22.156.988	100,0	100,0	100,0

Če ob teh grozljivih podatkih pomislimo, da v naših tovarnah pomaga ustvarjati teh 15,6 odst. družbenega proizvoda zastarel strojni park, ki je bil moderen za časa avstroogrške monarhije....."

S ponosom reči smem: 'SLOVENEK SEM!'

PRAVIJO, da imamo Slovenci manjvrednostni kompleks. Nekateri starši ne učijo svojih otrok materinščine. Nekateri otroci se sramujejo povedati, da so slovenskega rodu. Nekateri zavedni Slovenci se opravičujejo, da smo majhen in skromen narod, ki je sicer delaven in pošten, ni pa nikoli kaj pomembnega dosegel...

Ali se moramo res svoje narodnosti sramovati? Ali res nismo dosegli uspehov, na katere bi smeli biti ponosni? Marsikaj velikega so dosegli Slovenci v Sloveniji. In mnogo podvigov lahko s ponosom zabeležijo v tujini. Omenimo za danes le nekaj Slovencev, ki so se uveljavili izven slovenskih meja.

Poznate Slovenca, ki je dobil Nobelovo nagrado v kemiji in je znan kot pionir v mikroanalizi? Ali morda enega največjih jezikoslovcev in etnologov v Argentini, ki je postal član Argentinske akademije znanosti in umetnosti? Ste že slišali o mladem slovenskem arhitektu iz New Yorka, čigar tvrdka je dobila najvišjo ameriško nagrado za arhitekturo in ki je zgradil Christian Science Center v Bostonu, L'Enfant Plaza v Washingtonu, Denver Hilton hotel v Denverju, poleg več nebotičnikov v Ameriki in celo v Izraelu? Njegova dela ocenjujejo kot "triumf arhitekture", čeprav je komaj trinštirideset let star. Veste, da v New Yorku živi tudi drugi Slovenec, čigar industrijska zgradba je bila uvrščena med prvih deset najboljših, čeprav je tekmovalo 1.500 objektov? Ali ste morda slišali o slovenskem arhitektu v Chicagu, ki gradi nebotičnike po vsej Ameriki, ali o Slovencu v Buenos Airesu, ki je sprejel dve prvi nagradi za arhitekturo in je poleg tega tudi izvrsten slikar, pesnik in pisatelj? Veste, da je dobil slovenski gradbeni inženir zlato medaljo za svojo metodo najmoderneje konstrukcije na Mednarodnem velesejmu v Bruslju? Ali da je dobil Slovenec prvo nagrado na Mednarodni slikarski razstavi v Tokiju?

Ste morda slišali, da je bil vodilni gradbeni inženir Poljske in graditelj hotela Varšava Slovenec in je njegova žena Poljakinja pomagala vzgojiti tudi sina arhitekta tako, da pravi, da se počuti Slovenca, čeprav je zrasel na Poljskem in trenutno poučuje v Ameriki? Vam je znano, da je eden glavnih strokovnjakov za Diesel motorje v Evropi in Ameriki Slovenec?

Ste kdaj pomislili, da je bil dvorni arhitekt v Abesiniji Slovenec, kjer so Slovenci zgradili tudi največjo abesinsko električno centralo in skrbeli za zdravje cesarja in njegove družine? Veste, da so bili Slovenci zdravniki številnih mogočnih vladarjev sveta in predsednikov držav, med njimi tudi Petra Velikega, Maksimilijana Mehškega, Masaryka s Češke in končno predsednika Kennedyja?

Ste vedeli, da sta bila vodilna strokovnjaka za težko konstrukcijo v Švici Slovenca, da se v isti stroki odlikuje v Berlinu univerzitetni profesor Slovenec in da je Slovenec gradil mostove, jezove, železnice in predore nele v osrčju Evrope ampak tudi v Mali Aziji? Ste kdaj slišali, da je bil prvi poklicni kipar v Chicagu Slovenec? Da so Slovenci pomagali graditi atomske podmornice? Da je Slovenec potegnil astronave iz morja? Da je Slovenka dobila ameriško nagrado kot najboljša samouka šivilja v deželi?

Ste že slišali o slovenskem dirigentu finske opere ali argentinske simfonije, ali o slovenskem organizatorju koncertov na Carnegie Hall? So vam znani slovenski rektorji univerz v Evropi in Ameriki? Ali slovenski ravnatelji umetnostnih in znanstvenih ustanov v Avstriji, Franciji, Švici ali Ameriki? Ali veste, da se velik letalski raziskovalni inštitut v Ameriki imenuje po svojem nekdanjem ravnatelju in svetovno znanem učenjaku Slovencu, ki je vedno s ponosom priznal svojo narodnost? In ste morda že slišali, da je tudi izumitelj "rotafix" letala Slovenec?

Če kdaj obiščete slovit Massachusetts Institute of Technology, ne pozabite si ogledati mogočne stolpnice Earth Science Centra, ki jo je zgradil slovenski arhitekt in ko boste šli mimo inženirskih laboratorijev, ne pozabite, da enemu največjih načeljuje Slovenec in da tudi na vesoljskem oddelku najdete zavednega znanstvenika slovenske krvi.

Kadar citate LOOK magazine, ne pozabite, da je eden glavnih urednikov Slovenec in da Slovenci urejujejo še vrsto drugih publikacij po raznih državah sveta.

Trije ameriški generali so Slovenci, pa tudi general klarentincev v Rimu je Slovenec. Od Švedske do afriških plantaž in od Kanade do Avstralije so se uveljavili na vodilnih mestih tudi Slovenci -- in se še uveljavljajo. Najdete jih med vrhunskimi znanstveniki in učenjaki, med rektorji in tovarnarji, med župani in kongresniki, med umetniki in športniki, med izumitelji in generali. Bili so med vzgojitelji, zdravniki in svetovalci cesarjev, kraljev in predsednikov mogočnih držav, pa tudi med zdravniki, raziskovalci in misijonarji neznanih plemen in najbolj zapuščenih siromakov. Komaj peščica nas je, pa smo s svojo življenjsko silo tudi mi prepojili ves svet.

O vsem tem pripravljamo dve knjigi v angleščini in slovenščini. Prva bo zajela predvsem slovenske podvige v Ameriki, druga pa bo prikazala naše znamenite može in žene po vsem svetu. Čeprav imamo izvrstnega gradiva že dovolj, da bi lahko napolnili obe knjigi, želimo vendar še čim bolj zamašiti vrzeli. Priporočamo se za vsa koristna opozorila in naslove, pa tudi za življenjopise in slike znamenitih in posebno uspešnih Slovencev, ki so se uveljavili kjer-

koli na tujem. Vse zamudnike, ki smo jim že pisali, prosimo, naj nam čim prej pošljejo svoje gradivo. Vse, ki so se izredno uveljavili v tujini, bodisi kot velepodjetniki, tovarnarji, umetniki, politiki, upravniki, finančniki, inženirji, arhitekti, zdravniki, športniki, pisatelji, časnikarji, založniki, znanstveniki, profesorji na univerzah in visokih šolah, avtorji razprav ali lastniki patentov, prejemniki raznih nagrad ali odlikovanj, ali kar že, prosimo, da nam čim prej pošljejo svoje kratke življenjepise (kake tri do deset strani), osebne slike, kopije publicitete (z navedbo vira in datuma), morebitne kopije bibliografij ali patentov, slike umetnin, tovarn, arhitektskih stvaritev, hotelov ali drugih objektov, ki so njihova stvaritev ali last, slike raznih priznanj in dokumentov, fotografije, posnete skupaj z mednarodno znanimi osebnostmi -- in kar koli se jim še zdi primernega.

Vse, ki bi morda želeli pri tem podvzetju temeljiteje sodelovati kot zbiratelji ali "contributors" in biti kot taki navedeni že na naslovni strani naših publikacij, vabimo, da se nam tudi čim prej oglasijo. Kdorkoli misli pomagati, pa naj, prosimo, pohiti, da ne bo njegova pomoč prišla prepozno, ko bodo rokopisi že v tiskarni. Prosimo, da pošljete svoja pisma, naslove, predloge in gradivo čim prej na naslov:

Dr. Edi Gobec

Associate Professor of Sociology & Anthropology
Kent State University
Kent, Ohio, 44240 U.S.A.

SMRT M. HLASKA

V Wiesbadnu v Zahodni Nemčiji je sredi junija letos tragično preminil poljski pisatelj Marek Hlasko, ki je že nad deset let živel v emigraciji. Hlasko je bil pisatelj, ki je spadal med mlajšo generacijo, saj se je rodil leta 1934. Njegova literatura je sicer prepredena s konvencionalnimi umetniškimi sredstvi, a je pomembna zato, ker je razbila slepilno optimistično laž "socialističnega realizma" in realno in brez utvar pokazala sedanjo slepo ulico takoimenovanega socializma.

Marek Hlasko ni bil prijeten pisatelj in prijeten človek. Kdor išče v literaturi moralno potrdilo svojih dejanj in spotikljavaev, se v Hlaskovem svetu ne bo mogel pomiriti in se opravičiti. Hlaskova literatura je moralna literatura, toda kritizirajoča in vznemirjajoča moralna literatura. Jasno kaže, kakšen je ta današnji človeški svet, kakšna je ta današnja podoba človeške družbe in institucij v tej človeški družbi. Njegova literatura je prava klofuta v obraz optimizma uradnih ideologij, saj ponazarja najhujšo disonanco med zapovedanim pravičnim svetom ustoličenih ideologij in svetom, takšnim, kakršen pač je, tem našim "črnim svetom". Zato se Hlaskova literatura imenuje tudi "črna literatura". To je literatura razgaljanja, bičanja,

groze in obupa.

Marek Hlasko se je na Poljskem pojavil v času znamenite "socialistične odjuge", torej leta 1956. Takrat so izšle njegove novele "Pierwszy krok w chmurach" (Prvi korak v oblakih) in Marek Hlasko je ob teh slikah iz vsakdanjega življenja, ob teh vizijah brutalnosti vsakdanjega dneva in malega človeka v tem dnevu, na mah zaslovel.

Vendar so se razmere v Hlaskovi domovini kmalu tako zaostrole, da je moral zapustiti domovino, če je hotel ohraniti kontinuiteto svojega pisanja in ostati zvest samemu sebi. V emigraciji je izdal več del, ki so jih prevedli tudi v druge jezike. Vendar so ga razmere strle. Hlaskov nemirni temperament ni bil kos kruti sivini emigracije, kljub uspehom, ki jih je na Zahodu doživel.

Zakaj pišem te vrstice? Zakaj sploh omenjam Mareka Hlasko? Končno ni bil Slovenec in človeku v emigraciji se velikokrat zdi, da nam je vseeno, kar se dogaja izven območja "našega nacionalnega življenja". Toda kaj je to naše nacionalno življenje? Kaj res lahko še začrtujemo nam in našemu narodu nekakšno bodočnost, ne da bi se soočili z resnico vsečloveškega bivanja v tem današnjem svetu?

O Mareku Hlasku ne govorim to pot samo zato, ker je bil emigrant in kritik okostenelega dogmatizma, ki je človeka upognil na nivo slepega izpolnjevalca povelj, o Mareku Hlasku tudi ne govorim zato, ker je bil Slovan in nam zato soroden. Omenjam ga predvsem zaradi dejstva, da je bil kritičen, obupan in vznemirjen človek, človek, ki mu ni bilo vnemar dejstvo, "da se bijejo v daljni Turčiji". To je bil pisatelj, ki je tu in tam še upal, da kritika lahko obrodi sad, a ki je v tem naporu obupal, čeprav bodo mogoče drugi sad še vendarle videli.

Marek Hlasko je nevaren. Tudi zato pišem o njem. Nevaren je vsakršni lagodnosti, vsakršnemu purgarstvu, tudi slovenskemu purgarstvu, ki hoče večkrat pozabiti na problematiko tega sveta, ki je tudi problematika našega naroda; zakaj, če tega sveta več ne bo, ne bo več tudi našega naroda. Tako se mi zdi še vedno pametno, da razmišljamo o javnih zadevah, tudi svetovnih javnih zadevah, o daljni Turčiji, o Vietnamu in podobnem. Tako se mi zdi, da je Marek Hlasko nevaren tudi onim "slepim prerokom" pri MOSTU, Marjanu Rožancu in vsem ostalim propovedovalcem nemoči, propovedovalcem resignacije v tem, kar imamo, ker drugega nimamo. Zakaj popolna resignacija bo dokončno zlomila naš svet in človeka v njem. Marek Hlasko je bil resigniran, a se je vseeno boril. Ko ga je črna ubila, je umrl pisatelj s pomembnim delom. Njega ni več, a ker je ideje zapisal, se te bore živo naprej.

LEV DETELA.

Neposredno pred izidom:

Lev Detela: SLADKOR IN BIČ
Pesmi

Glavno je, da smo zdravi

Od našega sodelavca

Konec julija in začetek avgusta sta bila kar dvakrat vroča. Sonce je pripekalo, Slovence pa je pogrela tudi odločitev Zveznega izvršnega sveta (ZIS), da odsekov avtomobilske ceste skozi Slovenijo ne predloži za posojilo Mednarodne banke za obnovo in razvoj. Razburjenje se je stopnjevalo in pritožbe so se množile, dokler ni Izvršni biro predstava Zveze komunistov Jugoslavije polil Slovence s korcem ledene vode. Obsodil je "metode pritiska", nakar je ZIS potrdil prvotni sklep. Napeti dogodki so se odvijali takole:

DEZAVUIRANJE SLOVENSKE JAVNOSTI

Zvezni izvršni svet je imel 16. in 17. julija maratonsko sejo, o kateri so izdali poročilo na tiskovni konferenci 18. julija. Časopisi so ga objavili naslednjega dne, 19. julija. "Povedali so," beremo v DELU, "da je ZIS razpravljal tudi o pripravah za najetje četrtega posojila pri Mednarodni banki za ceste, in sicer za naslednje odseke: Beograd-Noví Sad, Sarajevo-Zenica, Peč-Priština-Niš in Bar-Ulcinj, kar bo verjetno obravnavala strokovna komisija avgusta ali septembra."

Šele en teden kasneje, 26. julija, se je prebudil Niko Isajević v uvodniku DELA in zapisal, da "površen pregled vesti ne vzbuja v bistvu nobene pozornosti. Kdor pa neko liko поближе pozna položaj, lahko takoj ugotovi, da v spisku manjkata cesti Hoče-Levec in Razdrto-Postojna... Če je Tanjugova vest točna, potem si je ne moremo razlagati drugače, kot da je novi izvršni svet preklical tisto, kar je sklenil stari izvršni svet... Ob vsem tem pa se zastavlja vprašanje, kako obravnavajo v federaciji ceste v Sloveniji... Zaradi preobremenjenosti cest je Slovenija v primerjavi z drugimi področji relativno najzaostalejša republika." Ali vlada res ne razume, da se bodo začeli tuji turisti zaradi gneče na cestah v Sloveniji polagoma odvracati od Jugoslavije? "Če je ZIS že sprejel tako nemogoč sklep tik predno so njegovi člani odšli na počitnice, potem bo treba ta sklep v najkrajšem času popraviti in v skrajnem primeru izvajati sklepe, ki so bili sprejeti na prejšnjih zasedanjih."

27. junija je DELO objavilo izjavo predsednika mariborske občinske skupščine Mirka Žlendera: "Sporočilo... je mariborsko javnost zelo presenetilo." Cesta od Šentilja do Nove Gorice ni pomembna samo za hitrejši razvoj slovenskega gospodarstva, ampak tudi kot tranzitna cesta iz srednje Evrope v Dalmacijo... Teritorialna porazdelitev investicij, tako da vsak nekaj dobi, ni sprejemljiva. Denar bi morali nalagati tam, kjer je ekonomsko najbolj upravičeno. Odločitev ZIS je nerazumljiva. "Pome ni dezavuiranje slovenske javnosti, slovenskega izvršnega sveta in slovenske skupščine, ki so se prav na osnovi odločitve ZIS iz decembra 1968 zavzeli za to, da bi ta projekt uresničili..." Čudno je, da se ZIS ni posvetoval z republiško skupščino, predno je spremenil določitev, je rekel Žlender.

Ivan Kreft, odkritosrčni poslanec slovenske skupščine,

je istega dne pisal: "Če so kje v državi ceste splošnega jugoslovanskega pomena, so to ceste v Sloveniji, saj prihaja po njih k nam 94% vseh tujih turistov... Prav te ceste so tudi največje ozko grlo. Ob sodelovanju mednarodne banke jih je slovenska republika pripravljena modernizirati. Če pa se to zaradi naše kratkovidne politike ne bo zgodilo v kratkem, bomo sicer lahko iskali krivca, ne bo mo pa mogli preprečiti velike gospodarske škode."

V Celju so se 29. julija sestali odborniki, poslanci in predstavniki družbenih organizacij občin Celje, Šentjur in Slovenske Konjice in poslali zveznemu in republiškem izvršnemu svetu ter slovenski skupščini pismo, v katerem izražajo "ogorčenost javnega mnenja, nezadovoljstvo in nesoglasje nad takim hitrim, neargumentiranim, nekompleksnim in nedemokratičnim odločanjem... Od slovenskih zveznih poslancev v zboru narodov pa zahtevamo, da odločno vztrajajo pri uresničevanju odloka skupščine SRS (o gradnji ceste) ter v primeru skrajnega nerazumevanja tudi razmislijo o možnostih postavljanja vprašanja nezaupnice ZIS."

30. julija je DELO napolnilo 3. stran s protesti proti vladinemu sklepu.

"To diši po zapostavljanju Slovenije... Občani so reagirali normalno. Ogorčeni so," je izjavil Vilko Jagodič, podpredsednik občine Šentjur. "Ljudje odločitve ne morejo razumeti in so ogorčeni," je rekel Jernej Peterlin, podpredsednik občine Šmarje pri Jelšah. Občani ocenjujejo primer "ne samo kot gospodarsko škodljiv marveč tudi politično neustrezen," je dejal Hinko Wimmer, podpredsednik občine Laško. "Ob tej odločitvi ZIS lahko upravičeno izgubljam zaupanje vanj," je menil Hinko Čop, predsednik občinske konference Socialistične zveze v Možirju. "Čeprav si od hitre ceste ne obetamo neposrednih koristi, smo solidarni z vso slovensko javnostjo, ki ob sklepu ZIS najostreje protestira," je rekel Nestl Žgank, predsednik občine Velenje. "Odločitev ZIS pomeni hudo diskriminacijo," je menil Stanko Čokan, načelnik oddelka za gospodarstvo žalske občine. "Prepričan sem, da pot, ki jo je izbral ZIS, ni najboljša," je dejal Florjan Jančič, predsednik občine Slovenske Konjice. "Pridruženjem se zahtevam slovenske javnosti, ki upravičeno pričakuje, da bo ZIS spremenil svoje stališče," je izjavil Mitja Logar, podpredsednik občine Koper. "Sklep ZIS je tako protisloven in nedosleden, da se mi zdi, da gre za ne sporazum ali netočno informacijo," je rekel Jernej Hu-

mar, predsednik izolske občine. "Vest o predlogu za mednarodno banko je tako presenetljiva, da skoraj ne moremo verjeti, da bi se kaj takega zgodilo, je povedala Jolanda Kos, predsednica občine Piran.

KOT JE ZNANO...

Beograjski dopisnik DELA Viktor Širec je medtem dva dni zaman poskušal, da bi od vlade dobil pojasnilo. Šele 29. julija popoldne se mu je posrečilo, da je od sekretariata za informacije izbežal izjavo, v kateri je sklep o posojilu za ceste potrjen s prezirljivim "kot je znano" in je dodano, da se tako postopoma uresničujejo lanskoletni sklepi ZIS. Rudi Šimac, predsednik občine Nova Gorica, se je jezil: "Končno moramo obsoditi tudi način, s katerim je to sporočeno naši javnosti... To mora izginiti iz jugoslovanske prakse."

30. julija so na seji splošnega zbora skupščine občine Maribor, ki so se je udeležili tudi člani občinskih forumov Socialistične zveze, Zveze komunistov in Zveze mladine, razpravljali o sklepu ZIS, da odsekov Hoče-Levec in Postojna-Razdrto ne predlaga za mednarodno posojilo. "Razprava je bila burna in odločna. Udeleženci so zahtevali, naj ZIS takoj prekliče svoje stališče in ob tem pojasni, zakaj je spremenil sklep prejšnjega ZIS." Želeli so pojasnilo, zakaj se ZIS ni posvetoval z republiško skupščino in izvršnim svetom in očitali, da je ZIS sprejel sklep tik pred počitnicami. "Ob tem nastaja tudi hud politični problem. Udeleženci pa so se hkrati odločno ogradili od vseh poskusov tistih sil, ki želijo to zadevo izkoristiti za spekulativne namene in netenje šovinizma." Vendar so poudarili, da je odločitev ZIS "izrazito protireformska, ker ni upoštevala osnovnih gospodarskih argumentov za gradnjo te ceste." S protestnega zborovanja so poslali pisma predsedniku zvezne vlade Mitji Ribičiču, predsedniku slovenske vlade Stanetu Kavčiču, predsedniku slovenske skupščine Sergeju Kraigherju, zboru narodov in Titu.

Komite mestne konference Zveze komunistov v Mariboru je na izredni seji ugotovil, da je sklep naletel na hudo negotovanje med prebivalstvom. Podprl je sklepe občinske skupščine in ugotovil, da "nearthumentirani sklepi, sprejeti po nesamoupravni poti, lahko zelo otežkočijo normalno politično delovanje."

Tudi v Slovenski Bistrici je občinska skupščina 30. julija izrazila ogorčenje nad sklepom ZIS. Podpredsednik Branko Vasa je dejal, da bo Slovenija ostala "osamljen prometni otok, ki se ga bodo izogibali vsi inozemski turisti." Seje so se udeležili tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij v občini. Poslali so protestna pisma v Beograd in Ljubljano in predlagali, naj bi se sešla slovenska skupščina na izredno zasedanje.

Predstavniki političnih organizacij in občinskih skupščin Pomurja ter poslanci s Pomurja so poslali ZIS in slovenski vladi pismo, v katerem ugotavljajo, da "protesti in praksa izsiljevanja ne morejo biti sredstvo za reševanje družbenih vprašanj v naši samoupravni demokratični družbi. Vendar

smo prisiljeni tudi mi odločno protestirati proti sklepu ZIS, ker je le-ta povsem nedemokratičen in nerazumljiv glede na dosedanje dogovore, sklepe in posvetovanja..."

Sklep ZIS so napadali tudi na sestankih občinskih skupščin in političnih organizacij v Ptuj, Ormožu in Postojni. Protestirali so tudi na seji vodstev političnih organizacij v Novi Gorici.

V KORIST CELOTNE JUGOSLAVIJE

Upravni odbor republiškega cestnega sklada je 30. julija sklenil, da je treba dosledno vztrajati pri gradnji ceste. Alojz Žokalj je povedal, da je republiški svet že 3. maja 1967 predlagal ZISu, naj avtomobilsko cesto med Šentiljem in Gorico priporoči za mednarodno posojilo. Toda zvezna vlada, in izrecno tedanji podpredsednik Kiro Gligorov, je želela, da bi s cesto počakali, dokler ne bo odobreno zaproseno posojilo za gradnjo proge Beograd-Bar. Slovenci so pridno čakali in kasneje dobili mednarodno posojilo za odsek ceste med Vrhniko in Postojno. V četrtem natečaju mednarodnega posojila so pričakovali, da bosta na vrsti še dva odseka. Nova cesta med Hočami in Levcem pri Celju bi premostila najhujšo zagato na štajerskem delu ceste, medtem ko so odsek med Postojno in Razdrtom predlagali sami strokovnjaki Mednarodne banke. Projekt bo gotov do 15. avgusta, saj je še 16. julija letos cestni sklad razpravljal z zveznimi organi, kako naj pripravi gradivo za komisijo Mednarodne banke.

Predsednik republiške gospodarske zbornice Leopold Krese je na sestanku dejal, da je treba vztrajati. "V dosedanjem razvoju smo nešteto krat pristajali na razne kompromise, ker smo pokazali razumevanje za položaj na drugih območjih države. Sedaj pa ni več potrebe, da pristajamo na kompromise, ker gre tudi v tem primeru za korist celotne Jugoslavije." Slovenija je z lastnimi sredstvi zgradila koprsko železnico, pristanišče in razne ceste ter se odpovedala nerentabilnim investicijam. "Takah primorov drugod ni. Federacija še naprej financira razne investicije. Nas pa naj vsaj ne ovira pri naših naporih," je rekel Krese.

31. julija je udaril slovenski izvršni svet. V izjavi je ugotovil, da je ZIS uvrstil sporna cestna odseka v prošnjo za posojilo že 24. julija 1968. Strokovnjaki Mednarodne banke so oba odseka ocenili za ekonomsko utemeljena in sami predlagali podaljšanje od Postojne do razvejišča v Razdrtem. ZIS je na sejah 27. decembra 1968 in 26. marca 1969 potrdil sklep, da predloži Mednarodni banki sedem projektov, vključno sporna odseka. Slovenski izvršni svet ni bil obveščen, da bo ZIS na seji 16. in 17. julija le to obravnaval cestno posojilo. Niti v dnevnem redu, niti v prejetem gradivu tega vprašanja ni bilo. Šele na sami seji je bilo vprašanje postavljeno na dnevni red kot 31. točka in je bil o njem slovenski IS seznanjen šele iz zapisnika seje ZIS.

Slovenski izvršni svet je pribil, da je gradnja ceste Šentilj-Gorica izrednega pomena za gospodarski in zlasti turisti-

stični razvoj Jugoslavije, saj preko Slovenije vstopa in izstopa 97% vozil, 95% potnikov in 50% tovora, ki prečkajo jugoslovanske meje. Cesta ima tudi poseben mednarodni pomen kot najnaravnejša povezava zahodne Evrope z jugovzhodom ter Padske nižine s Panonsko. Sedanja cesta je že sedaj preobremenjena, saj se je promet od 1965 do 1968 povečal za 65%. Na odseku Šentilj-Ljubljana se je povečal od 5.441 na 8.228 vozilnih enot dnevno in na odseku Ljubljana-Razdrto od 7.058 na 14.522 enot. Na odseku Hoče-Levec predvidevajo leta 1976 že 21.000 enot dnevno. Od vseh sredstev federacije, namenjenih za gradnjo cest v Jugoslaviji, je Slovenija prejela v razdobju 1956-69 samo 3.4%. Tudi zdaj je pripravljena z lastnimi sredstvi modernizirati cesto Šentilj-Gorica in druge ceste, ki so za Jugoslavijo mednarodno pomembne, kar predstavlja veliko obremenitev za slovensko prebivalstvo in gospodarstvo. Slovenija je pripravljena sodelovati pri načrtovanju enotnejšega omrežja glavnih cest v Jugoslaviji, toda vsi kriteriji morajo biti javno in demokratično izdelani. Slovenija je na prošnjo prejšnjega ZIS počakala s predlogom za cesto, da ne bi kakorkoli oslabil zahteve za progo Beograd-Bar. Tudi pozneje je dala drugim republikam možnost, da pripravijo svoje projekte.

Spričo vsega povedanega je sklep ZIS "povzročil v Sloveniji vznemirjenje, ogorčenje, občutke neenakopravnosti ter izigravanja, kar že ima zelo politično negativne posledice." Slovenska vlada postavlja sledeča vprašanja:

Zakaj je ZIS spremenil prejšnji sklep? Zakaj se ni posvetoval s prizadetimi republikami? Na kakšnih načelih je grajena politika modernizacije cest v Jugoslaviji? Kakšni razlogi so vodili ZIS, da je izključil sporna odseka? "Zakaj nista zvezni sekretariat za gospodarstvo in zvezni sekretariat za finance predložila ZISu v svoji informaciji z dne 14. julija 1969 prometno-ekonomske kriterije, ki jih je zahtevala Mednarodna banka kot izhodišča pri izbiri projektov za četrto posojilo?" Kako je mogoče, da ZIS ni konzultiral republiških organov o tem vprašanju, ki je za razvoj Jugoslavije in Slovenije nadvse pomembno?

Slovenski izvršni svet je zahteval, naj ZIS o zadevi ponovno razpravlja in uvrsti tudi sporna odseka v prošnjo za posojilo. Sklenil je, da bo predložil slovenski skupščini na prvi seji poročilo o položaju, ki je nastal pri modernizaciji ceste Šentilj-Gorica.

MORALNA KLOFUTA SLOVENIJI

Protesti po vsej Sloveniji so se nadaljevali. 31. julija je predsednik mestne skupščine Ljubljane izrazil "ogorčenje vse Ljubljane" in protestiral "zoper tako zvezno politiko". Vsa Slovenija "je dobila od ZIS moralno klofuto. Ta ne bo pozabljena, četudi bi v federaciji prevzeli na svoje rame celotno rekonstrukcijo cestnega križa." ZIS naj se zave politične škode, ki izvira iz biro-

kratskih metod uprave in same zvezne vlade, je dejal Kosač.

Predsednik republiškega sveta sindikatov Tone Kropušek je na seji predsedstva republiškega odbora sindikata delavcev prometa in zvez dejal, da v sklepu ZIS ne zasledimo načela, ki je bilo tolikokrat poudarjeno, da bo "javnost in demokratičnost osnovno merilo v delu ZIS." V Kranju so se sestali predstavniki političnih organizacij, predsedniki občinskih skupščin in nekateri poslanci z Gorenjske in vprašali, kako je mogoče, da ZIS sprejme tak sklep v odsotnosti slovenskih članov ZIS v trenutku, ko so republiški ključni tako pomembni za sestavo zveznih organov. Predstavniki so se sestali tudi v Ljutomeru, Lendavi, Radgoni, Novi Gorici in Kopru. Franc Kimovec-Žiga, član predsedstva republiške konference Socialistične zveze je poslal časopisom izjavo v imenu članov predsedstva in izvršnega odbora SZDL Slovenije, v kateri pravi: "Nikakor ne moremo sprejeti takšne prakse in metode sklepanja in odločanja v pomembnih družbenih vprašanjih, ki ni v skladu z ustavnimi načeli in sprejetimi družbenimi dogovori... Zato se udeleženci današnje razprave v celoti pridružujemo stališčem, ki opozarjajo na dalekosežne politične posledice, do katerih bi moglo priti ob nadaljevanju take prakse."

NAČELO PARITETE VODILNO

Milan Maver je v DELU 2. avgusta zapisal, da mu je bridko pri duši in da se mu upira, da bi zapisoval številke, ki jih je zbranih na mernike. "Morda bomo naposled, združeni kot že zlepa ne, z vso svojo sveto ogorčenostjo dosegli tudi to, da bo zvezna administracija našla grešnega kozla ali pa kako drugače spremenila svoj sklep" in dovolila Sloveniji, da za svoj denar na svoji zemlji zgradi prometne vpadnice v korist jugoslovanske skupnosti. "Ni posebno težko in genijalno podtakniti pomemben sklep kot 31. ali 32. točko dnevnega reda v potrditev in se s pripravljenimi kovčki odpeljati na počitnice; precej bolj zaplete no pa bo takšno početje javno in argumentirano zagovarjati."

Zagovarjati je začel takšno početje predsednik ZIS Mitja Ribičič, ki je bil na počitnicah v Strunjanu. Novinarjem, ki so ga nadlegovali že nekaj dni, je 1. avgusta povedal, da se "povsem strinja z odločnimi stališči delovnih ljudi v Sloveniji, da je nujno izgradnjo cest hitreje nadaljevati," toda vseh cest ni mogoče hkrati graditi. Pred le tom dni je prejšnja vlada predložila Mednarodni banki za kreditiranje sedem cest iz šestih republik, med njimi tudi cesto Šentilj-Gorica. Tretje posojilo je bilo odobreno za tri ceste: Vrhnika-Postojna, Zagreb-Karlovac in Gostivar-Kičevo. Slovenska cesta je bila pri tem najdražja, saj je 60% delež, ki ga mora prispevati vsaka republika zase, znesel 32,5 milijarde starih dinarjev; Hrvatska mora prispevati za svojo cesto 20,5 milijarde in Makedonija 6,2 milijarde. ZIS je obvestil vse republike o pripravah na četrto posojilo. Na njegovi seji "je bilo soglasno sprejeto stališče, naj bodo pri četrtem posojilu upoštewane republi-

ke, ki niso prišle na vrsto pri tretjem posojilu." Če bi poleg prvotnih sedmih cest zdaj upoštevali še druge, bi spremenili sprejeto načelo paritete. Kot predsednik vlad mora voditi "jugoslovansko politiko v interesu reforme." Pritiskom republik in gospodarskih panog, "ki bi rade uredile svoj položaj ne glede na to, kaj to pomeni za druge," pa se je dolžan upreti, je rekel Ribičič.

Toda tudi hrvaški izvršni svet ni bil povsem zadovoljen. 1. avgusta je ugotovil, da je zvedel za sklep o cestah šele iz časopisov in da ga je ZIS sprejel "brez poprejšnjega dogovora z republikami". Predlagal je zvezi vladi, naj ponovno preuči svoj sklep, saj se Hrvaška zavzema za gradnjo avtomobilske ceste od Karlovca proti Reki in Splitu in od Zagreba proti Beogradu.

ZNOVA STARE METODE

Sekretariat CK Zveze komunistov Slovenije je 1. avgusta na seji, ki se je udeležil tudi predsednik CK ZKS Franc Popit, razpravljal o političnem položaju, ki je nastal po sklepu ZIS o cestah. Menil je, da izpričuje "elementarno prizadetost delovnih ljudi in njihovo zavzetost za nadaljnji skladen in hitrejši razvoj Slovenije in Jugoslavije." V Jugoslaviji kot večnacionalni skupnosti je potrebno "razvijati metodo strpnega, odkritega in enakopravnega dogovarjanja in medsebojnega razumevanja. Praksa, ki se zrcali v zadnjem sklepu ZIS, kaže, da ni tako. Pojavljajo se stare in preživele metode, ki niso v skladu s politiko 9. kongresa ZKJ in z gospodarsko in družbeno reformo." Te vzpodbujajo "razne nacionalistične, šovinistične in druge negativne težnje." Sekretariat je menil, da je "nujno", da ZIS vnovič razpravlja o cestah.

V uvodniku je DELO 2. avgusta ugotovilo, da si še zdaj niso predstavljali, da bodo priča "tako spontane, principielne in odgovorne aktivnosti na Slovenskem". Razprava je pokazala, "kako globoko je že vsidrana v naši družbi samoupravljaljska zavest". Pokazala je tudi, "da je politično skrajno neodgovorno in tudi riskantno 'avtoritativno' odločanje, brez poprejšnjega dogovarjanja in sporazumevanja z vsemi prizadetimi centri odločanja".

ZMRDOVANJE "POLITIKE"

Toda tega dne se je oglasila tudi BORBA in posvetila celo stran "čudnemu angažiranju širokih slojev za delne resnice". Dopisniki so v "obveščenih krogih" zvedeli, da je bila odločitev ZIS povsem naravno nadaljevanje prejšnjih odločitev, kot je povedal Ribičič. Zvedeli so tudi, da je ZIS obvestil vse republike v naprej, vendar se je pisno v Ljubljano verjetno izgubilo. Kaj se je zgodilo s pismom v Zagreb, ki tudi ni prišlo v pravem času, niso povedali. Dopisniki so podčrtali, da je sklep ZIS v skladu z resolucijo zvezne skupščine o gospodarskem razvoju in z zaključki 9. kongresa ZKJ, ki da je poudarjal razvoj nerazvitih področij. Ceste, predložene za četrto posojilo Mednarodne banke, bodo odpirale nerazvita področja in neposredno pomagale k razvoju. O avtomobilski cesti

Beograd-Noví Sad v BORBI ni bilo govora. Pač pa je BORBA poudarjala, koliko je Slovenija dobila za ceste v 3. posojilu in da bi sporna slovenska odseka, če bi bila predlagana, požrla tudi večino 4. posojila. POLITIKA je dan preje pisala v tem smislu, da bi Slovenija rada tri ceste, medtem ko nerazviti predeli države ne bi dobili nobene. Obenem se je zmrdovala nad dejstvom, ki so ga opazili strokovnjaki Mednarodne banke, da bi predlagane odseke štiri pasovne avtomobilske ceste v Sloveniji povezali dvopasovni odseki stare ceste in da bi torej gneča tam bila huda.

3. avgusta se je razburila dr. Mara Bešter, dekan ekonomske fakultete v Ljubljani, član predsedstva ZKJ in Kardeljeva protežiranka. V odprtem pismu Mitji Ribičiču je pisala, da so bile njegove izjave še večje presenečenje kot pa sam sklep ZIS. Predsednik ZIS je namreč pojasnil, da je ZIS upošteval načelo paritete med republikami. "Tovarišu predsedniku bi zato nujno želela postaviti vprašanje, kako vsklajuje to svojo izjavo z načeli reforme in gospodarjenja sploh, ko smo ponovno in ponovno podčrtali, ... da je treba napraviti konec političnim investicijam in da je treba investirati tja, kjer bo učinkovitost naložb največja. ... Predsednikov kriterij paritete je tako v očitnem nasprotju z načeli reforme in se v ničemer ne razlikuje od kriterijev, ki jih je uporabljala zvezna administracija v dobi administrativne distribucije investicijskih sredstev." Vsaka investicijska odločitev mora biti izredno pretehtana, še posebno zato ker ima država velike dolgove v tujini, za katere bo morala letos odšteti \$320 milijonov, je menila Mara Bešter.

REVIZIJA GMOTNIH OBVEZNOSTI DO FEDERACIJE!

V uvodniku DELA 3. avgusta je A. Javornik zapisal, da je cesta "odprla tudi nekatera širša vprašanja, ki zadevajo položaj in odnos naše republike v širši jugoslovanski skupnosti in ki so že dolgo aktualna". Nič čudnega ni, da so ob protestih padala tudi vprašanja, ali je prav, da si majhna republika nalaga tako težka bremena. Ob novem srednjeročnem planu bi "naša republika morala jasno postaviti tudi vprašanje revizije svojih gmotnih obveznosti do federacije".

4. avgusta se je sestalo predsedstvo skupščine Slovenije. Sejo je vodil predsednik Sergej Kraigher. Ugotovili so, da je "nezadovoljstvo, ki je dobilo najširši odmev v slovenski javnosti, razumljivo in upravičeno, da pa lahko rodi tudi nezaželene politične posledice," in da "postopek pri sprejetju te odločitve ZIS ni v skladu z že večkrat proklamiranimi stališči o potrebi po posvetovanju z zainteresiranimi republikami in organi". Predsedstvo je odobrilo stališče slovenske vlade in menilo, da predstavlja realno osnovo za rešitev problema.

Naslednjega dne je bilo objavljeno, da je Mitja Ribičič prekinil dopust in sklical sejo ZIS za 13. avgust. Tito je bil medtem na obisku v Makedoniji in se je pogovarjal z makedonskimi voditelji. Nekoliko zlovešče se je slišalo,

da je sestanek komunistov v Skopju 4. avgusta obsodil napade na sklepe ZIS, ne da bi imenoval Slovence, in zahteval, da posežejo vmes vodilni organi Zveze komunistov.

TOVARIŠ je 6. avgusta pisal: "Cestni kolovoz Maribor-Ljubljana-Trst, ki smo ga vsa leta po vojni samo krpali z novimi in novimi zaplatami asfalta, spričo izredno naraščajočega prometa postaja iz dneva v dan ožji... Zakaj naj barantamo za cestne odseke?... Bencinski davek za ceste delimo po beograjskem ključu na ceste I. reda po vsej državi, retencijsko kvoto (ustvarjene dezive) prav tako. Doklej še? Kaj se moramo res za vsak prisluženi dinar obrisati pod nosom? Zdaj ničesar več ne prosimo. Novo cesto zahtevamo."

REFORMA ALI PARITETA?

Slovenska izdaja KOMUNISTA je 7. avgusta objavila komentar beograjskega uredništva, ki pravi, da so "dogodki ob sklepu ZIS... še en člen v verigi neprijetnih spopadov". Ker se v večnacionalni skupnosti, v razmerah različne ekonomske razvitosti in različnih interesov republik, združbo proizvajalcev ter interesnih skupnosti "utegnejo pojaviti spopadi ekonomskega in drugačnega značaja, smo iskali in razvijali takšne institucije, mehanizme in metode razreševanja sporov, ki krepijo notranjo kohezijo in enotnost naše večnacionalne skupnosti in prispevajo k nadaljnji evoluciji samoupravnih družbenoekonomskih odnosov... Po pravici smo zato pričakovali in pričakujemo, da bodo pri razreševanju možnih konfliktov izrabljene vse institucije, forumi in sredstva, ki smo jih razvijali v našem sistemu demokracije. V konkretnem primeru te možnosti niso bile izrabljene. Če je zato uporabljena metoda političnega pritiska z namenom, da se izsili sprememba nekega sklepa na ravni federacije, potem utegne to roditi nepredvidene posledice."

V isti številki je slovenski KOMUNIST objavil odgovor svojega odgovornega urednika Franca Šetince, ki piše, da so se z reformo odločili za naporno pot in zavrnilo načelo paritete, ker bi to načelo pomenilo šest reform. Žal so na marsikatera načela že pozabili. "Ustvarili so ozračje, v katerem s pritiski, napetostjo in podobnim zahtevamo vsak svojo reformo." Nekateri mislijo, da gre tudi pri razpravi o cestah za enega izmed številnih političnih pritiskov. Toda "val protestov ne govori za nekakšne ozke slovenske koristi, temveč se, narobe, zavzema za zmago reforme, njenih načel in meril ter njene doslednosti... Protesti, ogorčenja in nezadovoljstva tokrat ne izsiljujejo prednosti mimo reforme in proti njej. Prav narobe, odločno nasprotujejo dosedanji praksi, ko je marsikdaj odločilnejše, kako povzdigneš glas in kolikšna je teža tvojih političnih zahtev... Protesti so naperjeni proti puhlim geslom o socializmu in reformi, ki so pogosto le fasada, za katero se skrivajo protireformni nameni... Srčika problema je v resnici nesprejemljiva, preživela praksa zvezne administracije, zahteva po večji doslednosti in vztrajnosti

pri uresničevanju reforme... Nepopravljiva napaka bi bila, če bi kdo poskušal to razpoloženje razvrednotiti, ker bi s tem zastrupljal ozračje, ki je, kot rečeno, ugodno za reformo. Vsak, kdor bi to poskušal, naj ve, da odmevi v slovenski javnosti ni so bili ulica, prekinitve dela ali kaj podobnega. To so bile dvorane občinskih skupščin, Socialistične zveze, Zveze komunistov. Če to niso demokratične tribune, kje pa so potem?" Socialistične sile vedo, da še niso povsem izginile nacionalistične, šovinistične in druge negativne težnje. Videle so nevarnost, da bi reformno razpoloženje kdo skušal speljati v motne vode. Stare, preživle metode zvezne administracije bi mu pri tem pomagale, je pisal Šetinc.

Naslednjega dne je v "Pogovoru z bralci" v DELU pripomnil, da "to ni nikakršen separatizem; to je, narobe, elementarna prizadetost in zahteva metode, s katero bodo jugoslovanski narodi urejali skupne probleme brez dramatizacije in napetosti."

LEVITI IZVRŠNEGA BIROJA ZK

Čprav je Šetinc komunist z visokim položajem, revež ni vedel, da se je 7. avgusta na Brionih sestal izvršni biro predsedstva ZKJ. Seje so se udeležili tudi predsedniki centralnih komitejev republik, predsednik in funkcionarji ZIS ter predsedniki izvršnih svetov republik. Poročilo so objavili šele 8. avgusta proti večeru in je zagledalo beli dan v ju tranjih časopisih 9. avgusta.

Izvršni biro je "podprl orientacijo, ki jo je nakazal tovariš Ribičič za ureditev teh vprašanj", ki so se pojavila glede posojila za ceste. "Na seji so podčrtali posebno vlogo, ki jo ima Zveza komunistov pri ustvarjanju ugodnih pogojev in ozračja za demokratično urejanje vseh problemov našega razvoja v okviru institucij našega političnega sistema... Treba je odpravljati vse ostanke stare prakse in metode v delovanju zveznih organov, zlasti tistih, ki delajo na področju gospodarskih odnosov in gospodarske politike. Tako težavne in odgovorne naloge je mogoče reševati samo ob popolni angažiranosti ZK in vseh njenih organizacij in forumov". V zvezi s financiranjem cest so poudarili, "da se mora ZK boriti proti vsem oblikam nedemokratičnega pritiska zunaj sistema družbenega dogovarjanja in mimo obstoječih samoupravnih in predstavniških organov. ZK ne more sprejeti metode pritiska in jo ima za škodljivo za naš demokratičen razvoj, za mednacionalne in medrepubliške odnose, za stabilnost našega družbenega sistema... V tem smislu ima izvršni biro predsedstva ZKJ oblike in metode, po katerih so posegli v SR Sloveniji ob sklepu ZIS o financiranju cest, za nesprejemljive... Z objektivnim in vsestranskim obveščanjem javnosti je mogoče omejiti pojave napačne poučenosti in demagogije v našem političnem življenju. Pri tem nosijo veliko odgovornost redakcije listov, radia in televizije, posebno pa komunisti, ki delajo pri javnih občilih," je izjavil izvršni biro.

V DELU je šele 12. avgusta spet prišel do sape Jak Koprivec, ki je v uvodniku zapisal, da se mora vsak komunist

in vsaka organizacija "še zlasti zavedati svojih bremen, svojih dolžnosti, svojih odgovornosti, pristojnosti in tudi svojih slabosti. Če bo zavest o tem povsod še bolj prisotna kot doslej... če bo čim manj idiličnega zatišja in molčanja ob različnih, zlasti še nesprejemljivih stališčih in čim več konstruktivnega dialoga takoj in povsod tam, kjer se takšna stališča pojavijo, potem bo tudi čedalje manj možnosti za nesporazume, za kroženje polovičnih resnic ali pa celo demagoških in drugih nezaželenih parol. ... Potrebno je demokratično izglajevanje razlik in nasprotij v interesih in v zvezi s tem tudi pravočasno in argumentirano obveščanje delovnih ljudi o sklepih, ki posegajo v mednacionalne odnose."

PAVLIHA je 13. avgusta komentiral bolj razločno, čeprav nekoliko robato. "Tega odmeva pa ne razumem," se je v karikaturi pritoževal slovenski Janez, stoječ na kupu avtomobilov, ki so zatrpali cesto. "Jaz vpijem ARGUMENTI, ARGUMENTI, nazaj prihaja pa samo... ENTI pa še SUNCE zraven."

13. avgusta se je sestal ZIS pod predsedstvom Mitje Ribičiča in najprej razpravljal o nelikvidnosti v gospodarstvu ter sklenil, da bo o tem še razpravljal. Glede cest je ZIS sklenil, "da ni osnov za spremembo sklepov sveta z dne 17. julija letos." Potem je ZIS na dolgo razložil vsa posojila, ki jih je Jugoslaviji dala Mednarodna banka. Za ceste so dobili tri posojila. Prvo posojilo v znesku \$35 milijonov so leta 1963 razdelili med jadransko magistralo, cesto Ljubelj-Naklo in cesto Osipaonica-Beograd. Koliko je kdo dobil, niso povedali. Drugo posojilo v znesku \$10 milijonov je bilo odobreno leta 1967 za cesto Županja-Opužen od Save skozi Bosno do morja. Leta 1968 je ZIS prijavil sedem cestnih odsekov: avto cesto Vrhnika-Postojna (ki je imela leta 1967 dnevno frekvenco 7.801 vozilo) in Maribor-Celje, Zagreb-Karlovac (s 4.581 vozil), Beograd-Noví Sad (9.829 vozil), Sarajevo-Zenica, Niš-Priština-Peč, Bar-Ulcinj, Skopje-Tetovo-Gostivar-Kičevo-Bitola-grška meja. Na pobudo strokovnjakov Mednarodne banke so že potrjeni odsek Vrhnika-Postojna podaljšali do Razdrtega. Pri teh cestah niso določali nobenega prioritetnega vrstnega reda. Financiranje cest sodi v pristojnost republik in Jugoslavija nima enotnega programa za razvoj cest.

Ker je bilo cest za posojilo preveč, so končno banki predložili le tiste, za katere je bila dokumentacija pripravljena do konca aprila 1969 in sicer: Vrhnika-Postojna, Postojna-Razdrto, Zagreb-Karlovac, Gostivar-Kičevo, Peč-Priština in Bar-Ulcinj. Mednarodna banka je odločila, da "po pripravljenosti projektov kakor tudi možnosti financiranja" ustrezajo le tri ceste, ki so nato bile deležne 3. posojila takole: Vrhnika-Postojna \$16.1 milijona, Zagreb-Karlovac \$10.3 milijonov, Gostivar-Kičevo \$3.6 milijonov. Mednarodno banko so obvestili, da bodo do septembra pripravljene tudi naslednji projekti: Peč-Priština-Niš, Bar-Ulcinj, Sarajevo-Zenica, Beograd

-Novi Sad, Hoče-Levec (ki so ga preje navajali kot Maribor-Celje), Postojna-Razdrto, Kičevo-Ohrid, Skopje-Tetovo. Mednarodna banka je s pismom od 30. junija, ki so ga zvezni organi prejeli 11. julija, opozorila, da je prijavljenih projektov preveč in da naj ji ožji izbor sporoče do konca julija. Na seji 16. in 17. julija je ZIS "po nujnem postopku" sklenil, da bo predlagal ceste Beograd-Noví Sad, Sarajevo-Zenica, Peč-Priština-Niš in Bar-Ulcinj, kar pomeni, "da se časovno razmeji realizacija že sprejetega in pri Mednarodni banki uradno prijavljenega programa cestnega omrežja, ki je bil določen v soglasju z republikami". Obenem bo omogočeno, "da se pri vseh projektih sprejetega programa v kar največji meri angažirajo razpoložljiva sredstva", saj bodo dela na podlagi 3. in 4. posojila potekala takorekoč istočasno. ZIS "ni v nobenem pogledu" sprejmenil sprejetega cestnega programa, "v katerem so enako pomembni vsi odseki cest". Prizadeval se bo, da do leta 1970 sklene še peto posojilo za odseke, ki bodo pripravljene do septembra letos. ZIS se zavzema, da bi pripravili enoten dolgoročen program za razvoj cestnega omrežja.

Predsednik izvršnega sveta Slovenije Stane Kavčič se je udeležil te seje ZIS in je nato izjavil: "Zadovoljen sem, da smo se danes na seji ZIS dogovorili, da le-ta javno pove, obrazloži in pojasni svojo politiko do izgradnje in modernizacije cest v Jugoslaviji. Na podlagi te politike bo možno graditi nova cestna odseka Hoče-Levec in Postojna-Razdrto tudi s krediti Mednarodne banke in to v rokih, ki smo jih predvidevali na podlagi republiškega zakona o izgradnji magistrale Šentilj-Nova Gorica."

PAVLIHA je bil bolj premeten. Objavil je karikaturu, na kateri Slovenec potolčeno odhaja s praznim žepom in dolgim nosom in se tolaži: "Glavno je, da smo zdravi."

JE ŽE RES, AMPAK

4. septembra se je znova sestal slovenski izvršni svet, ki je smatral za potrebno, da da izjavo za javnost, v kateri je rečeno, da je potrebno podrobneje pojasniti ves tok dogodkov in proceduro, ki je bila uporabljena. Izvršni svet ugotavlja, da je bila debata o izgradnji spornih cest od samega začetka povezana z vrsto nerešenih aktualnih socialno-gospodarskih vprašanj v Sloveniji in Jugoslaviji in posebno z nadaljnjim doslednim izvajanjem reforme - s stabilno stjo gospodarskih tokov, financiranjem razvoja nezadostno razvitih področij in potrebo po trdnih načelih sporazumevanja v okviru samoupravljanja, posebno kadar posamezna vprašanja zadevajo odnose med republikami ter med republikami in federacijo.

Iz pojasnila ZIS so razvidne nekatere okoliščine, ki niso bile znane, zlasti garancija ZIS, da se bo trudil dobiti do konca 1. 1970 še peto posojilo za dokončanje programa rekonstrukcije in izgradnje cest. Slovenski izvršni svet zato sprejema stališče in pojasnilo ZIS z dne 13. avgusta in podpira njegov predlog Mednarodni banki. Izvršni svet končno ugotavlja, da do nesporazuma verjetno ne bi prišlo, če bi ZIS izdal tako pojasnilo za časa posvetovanj z republikami.

KULTURA IN OMIKA

"SEKS" V AVTOBUSIH

Prav gotovo se nam ni treba pritoževati, da bi imeli pri nas premalo seksualne literature ali literature, ki se pretežno ukvarja, v besedi in sliki, s tovrstno zvrstjo "težkih" življenjskih problemov, piše Franc Šrmpf v DE LU. K čemer je seveda treba dodati še številne strip-kabareje, kjer - po oceni nekaterih komentatorjev - "strip-tease" prehaja v prave ginekološke preglede... A da ne bi zaostajali in se pokazali premalo "napredne", so sedaj uvedli na nekaterih avtobusih novost, "ki naj bi zdolgočasene potnike odvrčala od naporne in velikokrat neudobne vožnje" - fotografije, ki prikazujejo razne "seks bombe" v dvomljivih položajih. "Človek se resnično vprašuje," pravi Franc Šrmpf, "kaj je obsedlo jugoslovanske podjetnike in šefe reklamnih služb, ko servirajo ubogemu občanu, mlademu in staremu, zdaj že na vsakem koraku, če stoji, sedi ali hodi, to nesrečno "seksualno" literaturo oziroma fotografije?"

NA TLA S "TLOM"

"Težave" z mladino imajo tudi hrvaški komunisti, vendar tega niso opazili v Zagrebu, na Rijeki ali v Splitu. Hrvaške komunistične voditelje so na pisanje mladinskega časopisa TLO morali opozoriti šele dični člani občinskega komiteja Zveze komunistov in Zveze mladine Gospića, ki je v Liki. Poslali so protestno pismo CK ZK Hrvatske, v katerem trdijo, da v TLU od 18. junija dve pesmi - "Vzgojitelji" in "Mladi v ZK" - napadata in hu do žalita ZKJ in takozvani narodnoosvobodilni boj. Kot je že navada v takih slučajih, je nato sledilo več sestanov raznih komitejev in odborov in kar naenkrat - glej ga šmenta - so vsi opazili, da z časopisom nekaj ni v redu. Ugotovili so, da obstojajo "nekateri pomanjkljivosti pri urejanju" in da so nekateri članki politično ško dljivi in idejno nesprejemljivi - Zvezi komunistov seveda.

KNJIŽNI TRG: Do konca leta bo izšla prva knjiga Slovarja slovenskega knjižnega jezika. Pripravil jo je Inštitut za slovenski jezik SAZU, izdala pa jo bo Državna založba Slovenije. Obsegala bo nad 20.000 gesel in pod gesel od črke A do H. Prednaročniška cena v polusnje ve zane knjige, v velikosti 17x24 cm, bo 150 Din. Vseh pet knjig bo zajelo nad 110.000 gesel, vsaka knjiga pa bo imela po 700 do 800 strani. Če bo cena ostala ista za vse knjige, kar zaradi naraščajočih stroškov ni verjetno, bo komplet slovar stal 750 Din ali £25, kar je za angleške pojme precejšnja vsota.

Monumenta litterarum slovenicarum, zbirka faksimil-

lov temeljnih del in drugih dokumentov slovenske literature, je dobila dvoje novih izdaj: fotokopijo dijaškega rokopišnega lista VAJE iz leta 1854/55 ter almanah "Kranjska čbelica". Prvo publikacijo je opremil s komentarjem dr. Jože Pogačnik, drugi pa je napisal spremno besedo prof. dr. Anton Slodnjak.

Matica hrvaška je pred kratkim zbrala in izdala "Spomini na politike in dogodke" pokojnega kiparja Ivana Meštrovića.

ŠOLANJE BREZ DISKRIMINACIJE: V Ptujju so ugotovili, da bodo letos lahko sprejeli v svoji in sosednji ormoški občini le dobro polovico učencev, ki so uspešno končali osmoletko. Upajo, da bo nekaj učencev lahko našlo prostor v mariborskih šolah, kakršnih nimajo niti v Ptujju niti v Ormožu, vendar pa jih bo ostalo še veliko, za katere ne bo mesta v nobeni šoli.

V Splitu so odbili sprejem v svoje srednje šole otrok z nekaterih obalnih otokov, ker otoške občine nimajo denarja, da bi plačale stroške njihove vzgoje.

GLEDALIŠČE: V Mariboru so odprli filmsko gledališče, ki je stalo skoro dva milijona dinarjev. Gledališče je polkrožne oblike in ima 285 sedežev. Dvorano bodo lahko uporabljali tudi za koncerte in druge prireditve.

Slovenski gledališki muzej je izdal nov zvezek svojih "Dokumentov", ki je skoraj v celoti posvečen 50-letnici smrti igralca Ignazija Borštnika, katerega Ciril Debevec smatra za največjega igralca slovenskega rodu. Borštnik je skoraj četrto stoletja igral v Zagrebu. V Ljubljano se je vrnil leta 1919, tik pred svojo smrtjo.

V Ljubljani imajo "pop" skupino BELE VRANE. To važno vest sem zvedel iz sporočila ljubljanske tovarne gramofonskih plošč Helidon, ki je pred kratkim izdala ploščo s štirimi pesmi BELIH VRAN.

Zmagovalca na IX. festivalu zabavne glasbe Split-69 sta bila Tereza Kesovija in Claudio Villa s popevko "Nono, nono, moj dobri nono". Avtorji pesme so dobili nagrado "Zlato jadro" in 5.000 ameriških dolarjev.

KULTURNI SPOMENIKI: Goriški muzej je začel s ponovnim izkopavanjem in raziskovanjem prazgodovinskega pokopališča Ilirov v vznožju Kozlovega roba v Tolminu. V preteklih treh letih je bilo odkritih in raziskanih 249 grobov iz starejše železne dobe. Delo vodi kustos goriškega muzeja arheolog Drago Svobljak.

STIKI S TUJINO: Izšla je druga številka STUDENTS' QUARTERLY, ki jo v angleščini izdaja mednarodni odbor ljubljanske študentske skupnosti.

Londonska založba Peter Owen je izdala angleški prevod romana Ivana Potrča "Na kmetih" pod naslovom "The Land and the Flesh". Delo je prevedel H. Leeming.

V ljubljanskih Križankah je gostoval pevski zbor South West Missouri State College iz ZDA, ki šteje sto članov.

POKOJNI: Umrl je pisatelj Tone Seliskar. - SPECTATOR

Makedonija je 2. avgusta praznovala 25-letnico prvega zasedanja ASNOM (antifašističnega sobranja narodne osvoboditve Makedonije) in 66-letnico ilindenske vstaje. Na slavnostni seji Sobranja Makedonije je govoril tudi Tito. Dejal je, da gotovi krogi v tujini še vedno poskušajo negirati obstoj makedonskega naroda, njegove kulture in jezika. Makedonija je tudi še naprej predmet raznih napadov. Za tem negiranjem in napadi pa se ne skriva nič drugega kot ponovno oživiljanje metod in politike preteklosti. Vsakemu pa mora biti jasno, je dejal Tito, da vsak napad na makedonski narod je napad na vse jugoslovanske narode in na Jugoslavijo v celoti. Vsi, ki to počno, samo škodijo svojemu narodu in odnosom med balkanskimi narodi. Pri tem je seveda mislil na kampanjo v Bolgariji. 8. septembra so v Sofiji slavili 25-letnico tkzv. "socialistične revolucije" v Bolgariji - t. j. komunistični puč - in ob tej priliki so se tam zbrali predstavniki vseh vzhodnoevropskih komunističnih režimov. Jugoslavijo je predstavljala Mika Špiljak, ki je v svojem govoru na svečanosti poudaril pripravljenost njegove vlade, da živi v miru s svojimi sosedi. Dodal pa je, da to zavisi od obojestranske dobre volje. Kasneje je razgovarjal o jugoslovansko-bolgarskih odnosih tudi s sekretarjem bolgarske KP in predsednikom vlade Todorjem Živkovom.

Proti koncu avgusta je Tito obiskal dalmatinska mesta. V Dubrovniku in Splitu je imel pogovore s krajevnimi voditelji o turizmu in gospodarstvu. Priporočal jim je, da v naprej razvijajo turizem, ki prinaša deželi veliko tujih deviz. V Splitu je dejal, da za sedaj ni denarja za velike objekte. Spličani namreč delajo načrte, da bi zgradili veliko jeklarno, zgradili avtocesto Zagreb - Split, in začeli iskati nafto in zemeljski plin v Jadranu.

Glavni govor pa je imel 28. avgusta v Zadru. Dejal je, da so na 8. in 9. kongresu Zveze komunistov bili sprejeti pomembni sklepi, ki pa niso bili uresničeni zaradi nediscipline med člani, zlasti med onimi na vodilnih položajih. Ker je o teh stvareh že velikokrat govoril in je to šlo pri enem ušesu noter, pri drugem pa ven, je sklenil, da se ustvari avtoritativen kolektiven organ (izvršni biro), ki bo skrbel za dosledno uresničevanje politike ZK. Ta organ mora biti v najtesnejšem stiku z delovnim ljudstvom, predvsem pa s komunisti. Ni dovolj, da voditelji samo pišejo razne dokumente in direktive, pač pa se morajo razgovarjati z ljudmi.

Dejal je, da je ZKJ zakrnela po 6. kongresu, ki je bil 1952 leta. Takrat so dejali, da ZKJ naj ne ukazuje, ampak da naj bo usmerjajoča idejnopolitična sila. To pa je mnoge komuniste zmedlo in niso vedeli, kaj naj sedaj počno. Po vojni je prišlo v ZKJ mnogo karieristov, ki so pristopili, da pridejo do gotovih položajev. Tako je tudi danes. Je pa tudi del starih revolucionarjev, ki smatra, da so dovolj prispevali za socializem ter da naj zdaj drugi delajo. Zdej je nujno utrditi disciplino med komunisti, zlasti med vodilnimi komunisti. Treba je opraviti se lekcijo v ZKJ in tisti, ki ne ustrezajo svojim nalogam, bodo morali stopiti s piedestala.

Tito je tudi dejal, da bo treba nastopiti proti raznim antipartijskim in antisocialističnim elementom, ki delajo zoper interese socialistične Jugoslavije. Do sedaj nismo bili dovolj odločni napram njim in bomo morali odločneje nastopati. "Kajti vsakdo, ki realno presoja stvari, bi moral vedeti, da razredni sovražnik ni popolnoma uničen, da živi, da ni pasiven. Rovari proti socializmu in na vsakem koraku zavira kolesje našega družbenega raz-

voja." Tito je tudi dejal, da je treba odpraviti vse negativne pojave, posebno one v lastnih vrstah. "Številne naše težave so posledica nediscipline komunistov, in to predvsem nekaterih komunistov na vodilnih mestih." "Pri nas se dogaja, da nekateri komunisti v forumih in skupščinah ne delajo tako, kot smo se domenili. Komunisti so tu in tam vendarle različnega mnenja, čeprav so bila sprejeta jasna stališča in sklepi, ki veljajo za vse komuniste. Nekateri komunisti se v besedah strinjajo s sklepi, v skupščinah pa vendarle drugače nastopajo. V skupščinah, ne le v zvezni, temveč tudi v republiških, so gledanja različna. Taki, ki kršijo disciplino, ki se ne bojujejo za uresničitev sklepov ZKJ, ne bi smeli ostati v njenih vrstah."

Tito se je tudi obregnil ob tiste, ki radi s papirji rešujejo zadeve. "Zavedam se, da so potrebni tudi papirji, ki pa morajo biti napisani tako, da bo v njih zajeta naša praksa in naši sklepi in da jih bo vsakdo razumel, ne pa da pišemo za naše člane nekakšno na videz visoko teorijo, ki je nihče ne razume."

Na koncu je Tito dejal, da so oni na zahodu, ki ponavljajo, da se Jugoslavija počasi približuje zahodnemu sistemu, v zmoti in da se Jugoslavija ne bo odrekla svojim socialističnim pozicijam.

KJE JE CENTER OBLASTI - V IZVOLJENIH SKUPŠČINAH ALI V SAMOZVANI PARTIJI?

Medtem ko Tito govori o nedisciplini partijcev, čeprav novi statut ZK dovoljuje različnost mišljenja in celo določa, da se zaradi tega ne more klicati nikogar na odgovor, nastaja v ljudskih glavah precejšnja zmeda o samoupravljanju in kompetencah izvoljenih skupščin in samoupravnih organov z ozirom na ponovne trditve, da se odločitve sprejemajo v ZK in ne v skupščinah.

3. septembra so tako "zaradi zanimanja širše javnosti" in "v sporazumu s predsednikom CK ZKS" Francem Popitom objavili skrajšano besedilo njegovega govora na seji izvršnega biroja ZKJ - odn. kot ga je nazval Tito "avtoritativnega kolektivnega organa" - 30. avgusta, na kateri so brali Slovencem levite v pogledu spora o cestah. Popitov govor je klasična ilustracija gori omenjene zmede:

Izvršni biro, je rekel Popit, je obsodil metode pritiska. To pa povzroča težave, ker je pod temi metodami "konkretno mišljena vloga občinskih skupščin in drugih organov, ki so se sestali. Njihovo mnenje je, da so skupščine kot samoupravni mehanizem imele pravico, da se sestanejo, da zahtevajo od zveznega izvršnega sveta in od republiškega izvršnega sveta pojasnila v zvezi s finančnim ciranjem cest in da povedo svoje mnenje. Zato zavrača jo ocene nekaterih razprav, češ da je šlo za pritisk ulice."

Potem ko je to ugotovil, pa je Popit razložil, da sekretariat CK ZKS smatra, da se ZK ne more omejiti samo na dajanje osnovne splošne linije, "ki jo je povsod v vsakdanji praksi mogoče tolmačiti tako, kakor komu ugaja". Ugotovil je, da se namesto nekdanjega monopola ZK pojavlja zdaj paralelni monopolov v drugih centrih političnega odločanja - t. j. v skupščinah. "To vodi k avtokratizmu in vladavini posameznih ljudi pod geslom 'mi in narod', kar po Popitovem mišljenju "nujno" vodi k "razpadu političnega sistema samoupravne demokracije". Kar se ZK tiče, sekretariat meni, da se mora spoznavati z drugimi političnimi centri ali jih javno kritizirati, "ni pa mogoče, da bi se ZK podredila kateremu koli izmed njih" - z drugimi besedami, ZK se ne misli podrediti izvoljenim organom samoupravljanja.

Popit ni povedal, ali je tudi to "lažna dilema". Pač pa je dodal, "da je prihodnost jugoslovanske federacije problem samo toliko, ali jo bomo še naprej gradili kot socialistično samoupravno demokracijo, ali jo bodo gradile napredne socialistične sile, ali pa bodo njene nosilke popolnoma druge, reakcionarne ali stalinistične konservativne sile". Z drugimi besedami: ali bo oblast ime la še naprej ZK, ali pa jo ne bo imel tudi nihče drugi.

Da se je ob tej priložnosti tudi postavilo vprašanje Slovenije v Jugoslaviji, je razvidno iz zelo odločne Popitove zavrnitve raznih spekulacij: "Ob tej priložnosti naj poudarim našo pripadnost Jugoslaviji, ki ni bila nikoli sporna. Vsakemu komunistu in tudi velikanski večini Slovencev sploh je jasno, da je Jugoslavija edino oporišče obstoja in napredka slovenskega naroda, pa tudi, kakšna bi bila naša usoda v kakršnikoli drugi alternativni. Prav tako je ideja o neodvisni socialistični samoupravni Sloveniji iluzija, pa ne samo kot socialistični samoupravni Sloveniji, marveč o neodvisni Sloveniji sploh. Vemo in ljudje čutijo, da je elementarni politični in prav toliko tudi ekonomski interes narodov Jugoslavije kot majhnih narodov, in to vseh po vrsti, takšen, da mora biti njihova skupnost zelo solidna zgradba. Tisti, ki mislijo, da se bo stavba nekega dne podrla in da se je potrebno nekako na to, če bi se podrla, pripraviti, se varajo."

Popit je tudi naznanil, da se bo sestal Centralni Komitet ZK Slovenije, ki bo razpravljal o sedanjem položaju in o oblikah usklajevanja akcije med posameznimi organi v republiki. Naznanil je, da bo Centralni Komitet postal center tega "usklajevanja" v bodoče.

Sovjetski zunanji minister je bil v Beogradu od 2. do 6. septembra na povabilo jugoslovanskega zunanjega ministra Mirka Tepavca, da bi razgovarjala o odnosih med obema državama. Gromika sta sprejela tudi Ribičič in Tito.

Iz barantanja, ki ga je imel Gromiko v Beogradu, je razvidno, da je sovjetska stran pristala na potrditev beograjske deklaracije iz 1. 1955 v zameno za jugoslovanski molk o dogodkih na Češkoslovaškem. Ko smo že poročali, je Tito v svojem govoru v Skopju 2. avgusta apeliral na lju di, naj pozabijo na to, kar se je tam zgodilo, a na sam predvečer Gromikovega obiska so v Beogradu prepovedali 361. številko KNJIŽEVNIH NOVIH, organa društva srbskih književnikov, z dne 30. avgusta, zaradi članka "Pet varijacij na temo Vročje praško poletje 1968", ki ga je napisal glavni in odgovorni urednik Zoran Gluščević. Okrožno sodišče v Beogradu je izjavilo, "da vsebina članka neposredno moti prijateljske odnose med Jugoslavijo in državami, na katere se članek nanaša", da je Jugoslavija že "jasno in nedvoumno povedala svoje mnenje o avgustovskih dogodkih v ČSSR, da pa ni nikoli izrekla kakršnekoli žalitve na račun sovjetskega naroda in da ni z ničemer posegla v suverenost teh držav". Gluščevićev članek pa je "poln nedopustnih žalitev proti neki državi, njenim oboroženim silam in vodstvu".

Kaj je bilo v tem članku tako žaljivega, da sta ga napadla - ne po naključju tudi BORBA in POLITIKA, saj gre za organ društva srbskih književnikov, kar je moralo delovati na Titovo vlado kot hladen tuš - je bilo to, da je časopis s člankom objavil tudi fotografijo, ki prikazuje sovjetske vojake v okupirani Češkoslovaški, s podnaslovom: "Dobro pogledajte obraze na tej fotografiji. Ti isti obrazi se lahko pojavijo jutri v vaši lastni deželi, čeprav ne v vojaški uniformi, ampak v civilu kot navadni turisti, ki se navdušujejo nad lepoto vašega mesta. Ne verjemite jim, bodi te oprezni in nezaupljivi!" Moskvo je zlasti razkačilo dejstvo, da je agencija UPI poročilo o tej fotografiji in njenem podnaslovu takoj vrgla v svet ob Gromikovem obisku.

Za časa Gromikovega obiska je moskovski radio v svojih oddajah za Jugoslavijo dnevno oddajal komentarje, navajajoč Gromikove izjave v Jugoslaviji, katerih glavni pou ditek je ležal na nevarnosti, ki grozi enotnosti socialističnega tabora s strani imperialistov in kako bo Sovjetska zve za branila interese tega tabora. Komentarji pa niso direktno vključevali Jugoslavijo v ta tabor, čeprav je nedvoumno smrdelo po intervenciji češkega tipa. Gromiko se je celo potrudil na obisk v Zagreb, kar je človeka spomnilo na romanje sovjetskih veličin lansko leto v Bratislavo, da bi sko pali jarek med Čehi in Slovaki. V Ljubljano pa se mu ni zdelo potrebno, da bi šel, toda z ozirom na to, da se večini na slovenskih komunistov boji stalinizma, je še zlasti neumestno, da so v zadnji reviziji jugoslovanske ustave vrgli ven klauzolo o samoodločbi in odcepitvi. IVAN STANIČ

HOTEL BLED

RIM ITALIJA

VIA S. CROCE IN GERUSALEMME 40

ROMA

(Telefon 777-102)

Lastnik: VINKO A. LEVSTIK

HOTEL BLED

Roma - Via S. Croce in Gerusalemme 40

Tel. 777-102

HOTEL DANIELA

Roma - Via L. Luzzatti 31

Tel. 750-587

- OBIŠČITE NAS -

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel.: ENField 5097

Uprava: BM / TRIGLAV LONDON W.C.I.

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga *SLOVENSKA PRAVDA*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Anglija:	1.10.0	Finska:	13.-	Nemčija:	16.-
Argentina:	650.- (1300.-)	Francija:	15.-	Švedska:	20.-
Avstralija:	\$A 4 (\$A 7)	Italija:	2500.-	Urugvaj:	60.- (120.-)
Avstrija:	50.-	J. Afrika:	4.- (R 7)	U.S.A.:	5.00 (\$ 8.50)
		Kanada:	5.00 (\$ 8.50)		

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Italija: Saša Rudolf, Via Verniellis 24, Trieste 316

Južna Amerika: Boris Kresnik, 1346 Calle Mariano Acosta, Mar del Plata

Buenos Aires z okolico: Franc Oblak, Mendoza 5663, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada